УДК: 35.071.001.76 (477)

Світлана Кальцева
к.політ.н, доцент кафедри політології
Запорізького національного університету
Маргарита Козлова
факультету соціології та управління
Запорізького національного університету

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Державне управління забезпечує оптимальний і ефективний розвиток суспільства в якому воно здійснюється, тому аналіз власне механізмів його функціонування, специфіки, моделей та основних тенденцій являється вкрай важливим для України, як держави, що проходить етап своєї демократичної трансформації, це дасть змогу зорієнтувати її розвиток в прогресивному напрямі.

Ключові слова: *державне управління, корупція, місцеве самоврядування, управління політичне.*

XXI століття являє собою період глобальних перетворень у геополітичній, економічній, інформаційно-комунікативній сферах. Всі суб'єкти світового політичного процесу опинилися втягнутими в період демократичної трансформації соціально-економічного і соціально-політичного простору. Еволюціонування держав у зазначеному контексті супроводжується змінами підходів до принципів діяльності влади, новим баченням внутрішньополітичних та міжнародних пріоритетів країн. Цілком логічно, що нових обрисів починають набувати державні, приватні та суспільні сектори. Зрозуміло, що управління, зокрема політичне і державне набувають також, зовсім інший зміст й відповідно нових державних норм в умовах його соціального розшарування. А оскільки саме управління забезпечує оптимальний і ефективний розвиток суспільства в якому здійснюється, то вивчення власне механізмів його функціонування, специфіки, моделей та основних тенденцій являється вкрай важливим для кожної країни, а для України, як держави, що проходить етап власне своєї демократичної трансформації, є першочерговим завданням, що допоможе зорієнтувати її розвиток в прогресивному напрямі.

Сучасний етап розвитку Української державності характеризується низкою протиріч і проблем в сфері політичного та державного управління. Одним з їх чинників є різна динаміка змін у зовнішньому та внутрішньому середовищах системи державної влади.

Щодо зовнішніх чинників впливу то необхідно сказати наступне, по-перше, глобалізаційні зрушення призвели до структурної трансформації

владних систем і механізмів, виявили патології традиційної адміністративно-бюрократичної концепції державного управління. Тиск факторів глобалізації, який на даний момент беззаперечний, примушує уряд шукати альтернативні коди управлінської діяльності, адаптовані до якісно нового стану світосистеми. Відповіддю на сучасні виклики стала поява нових теоретичних і практичних моделей державного управління, зокрема "нового державного менеджменту", теорії "суспільно-політичних мереж" та концепції нового способу управління "врядування" [4, с.3]. По-друге, в рамках суспільних перетворень пов'язаних з глобалізацією, та створенням інформаційного суспільства, формуванням тенденції, щодо демократично-правових переходів, в рамках політичного менеджменту в Україні поступово починає формуватися «маркетингова» модель управління, що пов'язана з переходом до «сервісної» (маркетингової) моделі держави, котра покликана забезпечити досягнення збалансованого поєднання інтересів суспільства і можливостей держави.

В цілому треба сказати, що система державної влади в Україні має відповідати геополітичним, глобальним технологічним змінам. Тому, назріла необхідність побудови більш гнучкої системи державного управління, модернізації державно-управлінських процесів, залучення до державної служби кадрів з відповідним рівнем кваліфікації [1, с.190].

Що ж до внутрішніх факторів, то необхідно зазначити, що сформована на цей час в Україні система державного управління за багатьма параметрами не відповідає стратегічному курсу держави до демократії за європейських стандартів, хоча необхідно відмітити, що певні зрушення в цьому напрямі є. Підтвердженням цього є створенні комітети з питань Європейської інтеграції та застосування певних європейських стандартів в сфері державного управління в Україні. Проте суттєвих зрушень поки що не помітно, тому система управління залишається неефективною, схильною до корупції, внутрішньо суперечливою, громіздкою і відірваною від потреб громадянина.

Проблема корупції є чи не найгострішою серед тих, що хвилюють українське суспільство і перешкоджають поступу країни. Корупція в Україні - це складне соціальне явище, що негативно впливає на всі сфери суспільного життя. Ця комплексна проблема включає соціальний, економічний, політичний та міжнародний аспекти. Зрозуміло, що причини її виникнення пов'язанні не лише з недоліками системи державного управління, зокрема її бюрократичного апарату, а й з ментальними особливостями власне чиновників, що працюють в його ланках, але дану проблему потрібно вирішувати комплексно, як на рівні законодавства,

так і на рівні управлінському, і обов'язково з використанням всього комунікативно-інформаційного ресурсу, що є у кожної із гілок влади.

Ефективна виконавча влада в демократичному суспільстві має відповідати критеріям професійності та публічності. Тим часом, наразі влада недостатньо використовує комунікативний потенціал інституцій громадянського суспільства. Ситуація ускладнюється тим, що ні влада, ні представники "третього сектору" часто не готові до співробітництва на паритетних засадах. Залишається проблемою зміна ціннісних орієнтацій населення щодо системи державної влади. Досі у суспільстві панують патерналістські настрої.

Таким чином, можна зробити висновок, що в Україні політична система не є збалансованою і не здатна адекватно реагувати на внутрішні й зовнішні виклики. Тому проведення системної та послідовної політичної реформи є одним з головних завдань.

Із внесенням змін до Конституції України у та прийняттям відповідних законів зроблено перші кроки у напрямку здійснення цих перетворень, розбудови ефективної державності, що передбачає, зокрема, чіткий поділ сфер впливу різних гілок влади, розмежування їх функцій і компетенції.

Здійснення політичної реформи та перехід до парламентсько-президентської форми правління означає підвищення ролі політичних партій, парламентської більшості у Верховній Раді України та коаліційного уряду. Саме на ці суб'єкти української політики відтепер покладатиметься головна відповідальність за ситуацію в країні та успішність впровадження реформ. Перехід до пропорційної системи виборів має стимулювати формування в Україні потужних політичних партій, зорієнтованих на довгострокову політичну перспективу, на формування стійкої електоральної бази, а зрештою - на утвердження принципу політичної відповідальності партій [2, с. 28].

Децентралізація влади в Україні пов'язана не лише з перерозподілом функцій та повноважень у системі державного управління, тобто деконцентрацією державно-управлінських функцій. Необхідним є відповідний перерозподіл влади між державою і місцевим самоврядуванням, яке має взяти на себе відповідальність за визначення стратегії і вирішення конкретних проблем місцевого розвитку, створення умов для його повноцінного функціонування.

Ключові проблеми, що нині заважають належному розвиткові інституту місцевого самоврядування:

– фінансово-економічна несамостійність територіальних громад;

– надмірна концентрація владних повноважень у центральних та місцевих органів виконавчої влади, брак повноважень та ресурсів в органів місцевого самоврядування щодо забезпечення життєдіяльності територіальних громад;

– недостатня правова урегульованість економіко-фінансових аспектів діяльності громад;

– невпорядкованість системи адміністративно-територіального устрою, зокрема щодо сфери територіальної відповідальності органів місцевого самоврядування;

– недостатня розвиненість системи адміністративного судочинства як такої, що регулює правові відносини у сфері місцевого самоврядування;

– недостатня взаємодія органів місцевого самоврядування і структур громадянського суспільства, брак контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування з боку громад.

Розподіл повноважень між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, між органами місцевого самоврядування різних рівнів має здійснюватися на підставі принципу субсидіарності [3, с. 89]. Ті функції і повноваження, що їх об'єктивно не можуть виконувати громади, мають бути передані на рівень районів, далі - на рівень областей, а від них - державі у цілому. При цьому основою розподілу повноважень має бути добровільне бажання територіальної громади щодо їх делегування.

Важливим завданням змін, що набули нині актуальності в Україні, є приведення реальної ситуації у суспільстві у відповідність до проголошених (зокрема, закріплених у Конституції) принципів.

Орієнтація на соціальність держави - це раціональна ідея, що є надбанням усього людства, її реалізація може вивести Україну в число цивілізованих держав. Одна із сутнісних характеристик правової і соціальної держави - побудова відносин особи і держави на засадах взаємної відповідальності [5, с. 277]. Тобто особа несе відповідальність перед державою, а держава відповідає перед особою за невиконання обов'язків. Нині не можна стверджувати, що в Україні особа завжди несе таку відповідальність. Те ж саме можна сказати, коли ми ведемо мову про відповідальність держави, органів державної влади перед громадянином.

Принципи правової і соціальної держави певною мірою лише проголошені. Зокрема, на сьогодні: відсутній ефективний механізм контролю і нагляду за здійсненням законів, інших нормативно-правових актів; громадянин не може розраховувати на мінімум соціальних благ при

гарантуванні державою його соціальної безпеки; соціально-економічні права ще не підняті до рівня основних прав; недостатня соціальна допомога громадянам, які не з власної волі не можуть нести відповідальність за свій добробут; низька правова та політична культура суспільства, громадян. Власне створення соціальної держави «України для людей», було головним завданням в передвиборчій програмі новобраного президента, тож залишається лише чикати, коли новосформована коаліція на чолі з Президентом почне робити в цьому напрямі перші кроки.

Таким чином, Українська держава повинна прагнути до наповнення правових форм більш справедливим змістом. Вітчизняна наука пропонує визначення нашої держави як соціально-правової, її управлінський механізм має бути приведений у відповідність до цієї суті і до ринкових умов, а отже бути: прозорим і підконтрольним суспільству; здатним до визначення запитів громадян, різних сегментів суспільства і надавати відповідні послуги; раціональним, орієнтованим на соціальне партнерство і між секторне співробітництво.

Отже, динаміка та напрями перетворень у внутрішньому середовищі системи державної влади в Україні мають відповідати викликам з боку зовнішнього середовища, що зазнає нині інтенсивних змін. Вимагають урахування і внутрішні запити. Це обумовлює гостру необхідність реформування усієї системи державного управління, що має забезпечити її збалансованість і стабільність, спрямованість на задоволення сучасних потреб українського суспільства.

Проблема складається в усвідомленні політичним (державним) керівництвом і широкою суспільною думкою актуальності, важливості і незамінності управління і необхідності його удосконалення. Розвинуті західні країни давно усвідомили цю істину. Треба і нам прискорити цей процес і перейти від полеміки до поетапної реалізації реформування на всіх рівнях державної влади, щоб забезпечити стабільний розвиток Україні і її гідне місце серед країн Європи.

Література

1. Сухонос В. В. Динаміка сучасного державно-політичного режиму в Україні: антиномія демократизму і авторитаризму: Монографія. – Суми: ВДТ "Університетська книга", 2003. – 260 с.
2. Європейські орієнтири адміністративного реформування в Україні: Монографія /За заг.ред. В.Д. Бакуменка, В.М. Князева. – К: Вид-во ПАДУ, 2005. – 180с.

3. Мартиненко В.М. Державне управління: шлях до нової парадигми (теорія таметодологія): Монографія. – Х.: Магістр, 2003. – 120 с.
4. Радзієвський А. Феномен глобалізації і державне управління //www.nbuv.gov.ua/e-journals/Dutp/2006-1/txts/.../06riagdu.pdf.
5. Шелест Н. Проблемні питання логіки державно-управлінського реформування в сучасній Україні // Вісник УАДУ. – 2002. – № 3.
6. Бакуменко В.Д., Надолішній П.І. Теоретичні та організаційні засади державного управління / Навчальний посібник. – К.: Міленіум, 2003.

Кальцева С., Козлова М. Положение и перспективы государственного управления в современной Украине

Государственное управление обеспечивает оптимальный и эффективное развитие общества, в котором оно осуществляется, потому анализ собственно механизмов его функционирования, специфики, моделей и основных тенденций является очень важным для Украины, как государства, которое проходит этап своей демократической трансформации, это даст возможность сориентировать её развитие в прогрессивном направлении.

Ключевые слова: *государственное управление, коррупция, местное самоуправление, управление политическое.*

Kaltseva S., Kozlova M. Conditions and perspective of state management in contemporary Ukraine

State administration ensures optimal and effective development of society. That is why the analysis of mechanisms of its functioning, specific, models and basic tendencies is very important for Ukraine that nowadays is on the stage of permanent transformation. This analysis allows orientate its development in the progressive perspective.

Keywords: *state administration, corruption, local self-government, political management.*

УДК 316.347

Александр Зубченко
к.соц.н., заместитель начальника управления
по вопросам внутренней политики и связей с общественностью
Запорожской областной государственной администрации

ДИНАМИКА РЕГИОНАЛЬНОГО ЭЛЕКТОРАЛЬНОГО ПРОСТРАНСТВА ЮЖНОЙ УКРАИНЫ В 2006-2007 ГГ.

Статья посвящена исследованию трансформаций электорального пространства Южного региона Украины в период между последними парламентскими выборами. Анализируется динамика электоральной активности, особенности электоральной поляризации и межпартийных переходов избирателей. Делается вывод о перспективности использования методики факторного анализа в электоральном прогнозировании.

Ключевые слова: *электоральное пространство, электоральное прогнозирование, электоральное участие, факторный анализ, индекс Педерсена.*

Постановка проблемы в общем виде. Политические события последних лет засвидетельствовали крайне неустойчивый характер украинской демократии и существование постоянной угрозы ее сползания как к суперпрезидентскому авторитаризму, так и к олигархическому